

Malá galerie vědeckého obrazu „dvacetiletá“

Jana Žďárská

Fyzikální ústav AV ČR, Na Slovance 2, 182 00 Praha 8; zdarskaj@fzu.cz

Dne 24. února 2025 se v budově Matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy, Ke Karlovu 3, uskutečnila slavnostní vernisáž 111. výstavy Malé galerie vědeckého obrazu. Jednalo se o jubilejní výstavu ke dvaceti letům galerie pod názvem Setkání vědy a umění (neoficiálně „Sešlost“ – trefný název raději kurátor vzhledem k věku některých autorů, včetně sebe, s úsměvem „upozadil“).

Malé galerii vědeckého obrazu v budově Matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy (MFF UK) probíhají výstavy již od roku 2004. Návrh na zřízení Malé galerie vědeckého obrazu podal její současný a zároveň jediný dosavadní kurátor Jan Valenta¹ tehdejšímu proděkanovi pro rozvoj prof. Bedřichu Sedlákovu v říjnu roku 2003. Proděkan tehdy tento nápad podpořil a pověřil Jana Valentu technickou realizací galerie a jejím vedením. „Když jsem po návratu z postdoku začal působit na fakultě a chodil jsem kolem knihovny podél takové dlouhé prázdné zdi, napadlo mě

udělat tam galerii,“ vysvětluje Jan Valenta. „Tehdejší proděkan pro rozvoj prof. Sedlák souhlasil a řekl mi: ‚Tak to udělejte.‘ Tož jsem to vybudoval a také se začal učit, jak být kurátorem.“

Prostor Malé galerie vědeckého obrazu² se nachází v chodbě poblíž knihovny, kde se potkávají kroky studentů, pedagogů a dalších příchozích. Dříve prázdná a svým způsobem až „nekonečně“ dlouhá chodba, nabádající příchozí rychle tímto prostorem proběhnout, nyní mile vábí k zastavení díky různorodě zaměřeným obrazům. „Snahou bylo ukázat návštěvníkům přede-

1 J. Valenta, J. Žďárská: Rozhovor s J. Valentou. Čs. čas. fyz. 72, 408–416 (2022).

2 J. Žďárská: Makrofotografie nerostů v obrazech. Čs. čas. fyz. 71, 316–317 (2021).

Obr. 1 Pozvánka na slavnostní vernisáž 111. výstavy Malé galerie vědeckého obrazu, uspořádané ke dvaceti letům galerie pod názvem Setkání vědy a umění. Autor pozvánky: Jan Valenta

vším krásy vědeckého zobrazování a případně je i trochu poučit o zobrazovacích metodách – pedagogicky působit především na studenty, kteří se v těchto prostorách pohybují, sedávají tu a na obrazy se dívají,“ podotýká Jan Valenta.

První výstava zde byla zahájena tehdejším děkanem prof. Ivanem Netukou (1944–2020) 6. prosince 2004. Během více než 20 let existence této galerie zde měli možnost ukázat svá díla mnozí další významní autoři. Do výstav se zapojilo i mnoho pracovníků fakulty, např. J. Blažek, R. Kužel, M. Kekule, S. Daniš, J. Kratochvíl, E. Calda, J. Plášek či J. Nešetřil. A pozadu nezůstali ani absolventi MFF UK. Jmenujme kupříkladu P. Vrbovou, R. Sejkota, F. Mizeru, J. Bouchalu či V. Novotnou. Nedávno tak Malá galerie vědeckého obrazu završila 20 let své existence a vstoupila do 21. sezony.

S existencí galerie je spojena i tvorba výstavních projektů, které jsou pak zapůjčovány na různé školy, ústavy a další instituce po celé republice, případně jsou trvale či dlouhodobě vystaveny v prostorách fakulty a některé z nich byly taktéž základem kalendářů MFF.

Jedním z těchto významných projektů byla výstava s názvem *Profesor Čeněk Strouhal*, která byla připravena ke 100 letům Fyzikálního ústavu Univerzity Karlo-

Obr. 3 Zdeněk Bardon a Maciej Zapiór, jejichž díla byla v Malé galerii vědeckého obrazu také vystavena. Foto: Jan Valenta

vy a je trvale vystavena v budově tohoto ústavu. Mezi dalšími projekty jmenujme výstavu *Laserový portrét* k padesátiletému výročí prvního laseru nebo výstavu ke 150. výročí *Jednoty českých matematiků a fyziků*, která proběhla v roce 2012.

Další ze zajímavých výstav byla kupříkladu ta s názvem *Einstein a Praha*, která se uskutečnila po expozici v Karolinu a nyní je trvale instalována na MFF UK v Holešovičkách. Během Mezinárodního roku světla 2015 vznikla výstava *Světélkování aneb Luminiscence*, která následně putovala celý rok po školách, hvězdárnách a dalších institucích a byla spojena s odborně zaměřenými přednáškami. Tato výstava dala taktéž podnět ke stálé expozici v Muzeu Českého ráje v Turnově. Dalším významným počinem byla výstava *Ca-*

Obr. 2 Jan Valenta, duše Malé galerie vědeckého obrazu. Díky jeho nadšení a úsilí se můžeme již po dvacet let obdivovat výstavám na MFF UK a těšit se představovanými díly. Foto: Aleš Němeček

mera lucida, která byla následně instalována na mnoha institucích, například v Kampusu Hybernská, v Ústavu fyzikální chemie J. Heyrovského či na Pedagogické fakultě UK.

Malá galerie vědeckého obrazu³ hostila též výstavní projekt s názvem *František Závíška*. Informační panely této výstavy jsou nyní umístěny v knihovně na Karlově. Na zdech galerie byl v roce 2018 představen i *Weyrův album* a v roce 2022 též výstava, zaměřená na *150 let Časopisu pro pěstování matematiky a fyziky*, která posléze putovala na Fakultu jadernou a fyzikálně inženýrskou, Fyzikální ústav AV ČR a později také na FMFI UK do Bratislavy.

A jak byly formulovány základní myšlenky, stojící za vznikem Malé galerie vědeckého obrazu? „Nové vědecké poznatky vědci sdělují světu v člancích a přednáškách; estetický prožitek si však nechávají většinou pro sebe. Jako by se styděli o něm mluvit, aby to nevypadalo, že se nechávají rozptylovat nepodstatnými věcmi. Nové nápady a neotřelé pohledy však nemohou vzniknout rigorózním rozvíjením stávajících poznatků a jedním ze zdrojů inspirace pro nové nápady může být třeba krásno a snaha najít elegantní, jednoduché, symmetric-

3 J. Žďárská: Stanislav Boula – Namaluj vesmír. Čs. čas. fyz. 71, 471–472 (2021).

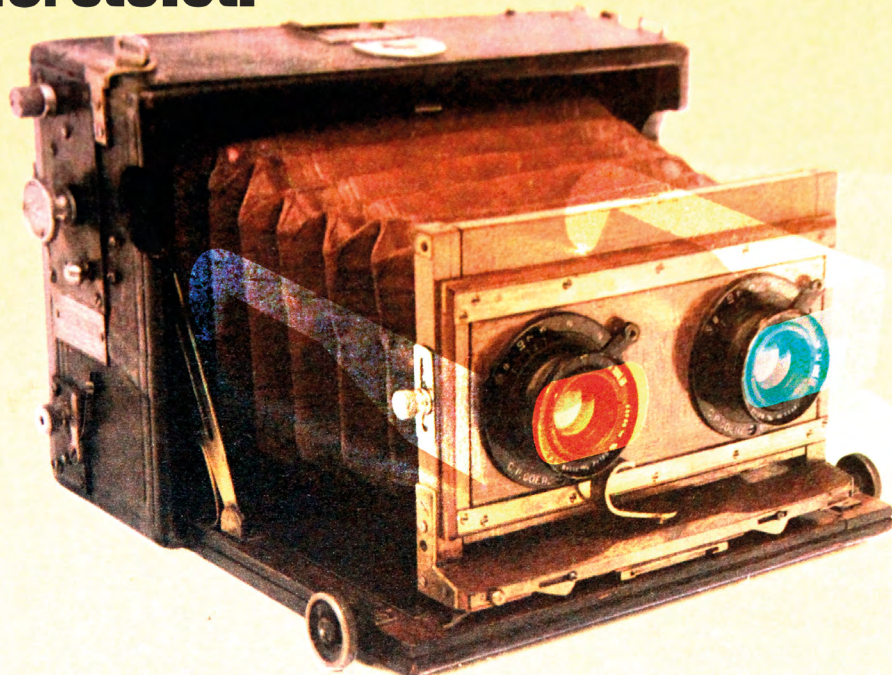

Obr. 4 Setkání autorů výstav. Zleva: M. Zapiór, I. Knížková, M. Kekule, R. Sejkot, A. Svoboda, J. Valenta, J. Kratochvíl, J. Nešetřil a Z. Bardon. Foto: Aleš Němeček

3D 19. století

Výstavu připravil **Pavel Scheufler**

Malá galerie vědeckého obrazu UK MFF zve
na výstavu historických stereofotografií

www.scheufler.cz

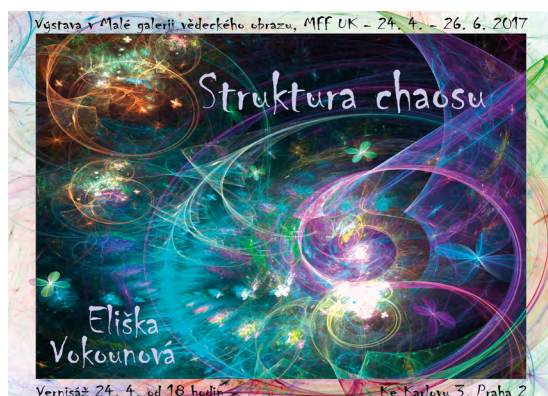
8. března (zahájení v 17:30, posluchárna M2) - **2. května 2011**

Matematicko-fyzikální fakulta UK v Praze, budova děkanátu, Ke Karlovu 3, 1. patro

Obr. 5 Pozvánka na výstavu historických stereofotografií, která proběhla v roce 2011. Autor pozvánky: Jan Valenta

ké teorie pro popis přírody. Zobrazení přírodních krás také může sloužit k propagaci vědy a získávání nových adeptů pro poslání badatele. Zkusme tedy ukázat tuto krásnou stránku vědeckého poznání v této Malé galerii vědeckého obrazu zde na půdě matematicko-fyzikální fakulty... Může to být inspirace pro studenty, oživení pracovního prostředí pro zaměstnance i příspěvek k rozptýlení falešných představ o nezájímavosti matematiky, fyziky a dalších věd v očích veřejnosti,“ objasňuje kurátor Malé galerie vědeckého obrazu a zároveň i šéfredaktor Československého časopisu pro fyziku profesor Jan Valenta.

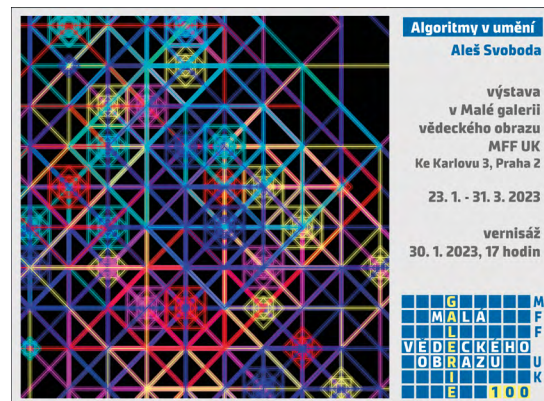
Především v prvním desetiletí své existence byla také postupně výraznou měrou vylepšována technická stránka galerie, když zde byl instalován vhodný osvětlovací systém, projekční obrazovky a částečně se rozšířila i plocha galerie. V nedávné době získala Malá galerie vědeckého obrazu dokonce svoji souputnici. To když inspirovala vznik sesterské Gallerie Chodba v budově MFF UK na Malé Straně, kterou

Obr. 6 Pozvánka na výstavu Struktura chaosu, kterou bylo možno zhlédnout v roce 2017. Autor pozvánky: Jan Valenta

v roce 2023 založili Jaroslav Nešetřil s Andrewem Goodallem.

Přemýšlela jsem, co by bylo dobré říci závěrem, jaké přání či vizi vyslovit. A protože mě hluboce oslovil citát Dušana Šindeláře, který byl publikován na webových

Obr. 7 Výstava Algoritmy v umění z roku 2023 měla i trefně graficky pojatou pozvánku. Autor pozvánky: Jan Valenta

stránkách galerie při příležitosti 100. výstavy *Algoritmy v umění* Mgr. Aleše Svobody, dovoluji si jej zde interpretovat: „*Krásu se musí vydobývat. Nepřichází nikdy sama. Je odměnou za naše úsilí hledat a najít. Samo toto hledání je totiž její součástí. Je napětím a úlevou. Je vzruchem celé naší bytosti... Dobývejme proto krásu, kde můžeme.*“

Informace o probíhajících výstavách v Malé galerii vědeckého obrazu jsou k dispozici na tomto odkazu: <https://www.mff.cuni.cz/cs/verejnost/mala-galerie-vedeckeho-obrazu>.

Prof. Valenta obdržel za vedení MGVO cenu děkana MFF, viz: <https://www.mff.cuni.cz/cs/verejnost/aktuality/cena-za-reprezentaci-a-propagaci-pro-prof-valentu>.